

Dr. Orest Jarh, muzejski svetnik in kustos v Tehniškem muzeju Slovenije

V začetku oktobra ste v TMS odprli razstavo O svetlobi, ki jo podpisujete kot avtor. Kdo in kdaj si jo je zamislil?

Ko smo pred leti naredili razstavo Vse o zvoku, ki je bila prav tako zahtevna in zelo uspešna ter odmevna, sem že začel razmišljati tudi o svetlobi. Ko je prišla nova direktorica, dr. Barbara Juršič, smo se dokončno odločili, da jo res postavimo. Pravo delo se je začelo v času karantene zaradi epidemije covid-19. Delali smo od doma, imel sem čas, dobro sem razmislil o konceptu razstave, ki temelji na štirih vprašanjih o svetlobi, in sicer, kako vidimo, kaj je svetloba, kakšna je hitrost svetlobe in kakšen je eter. Potem sem premislil, kaj narediti in kako, tako na razstavi med drugim prikažemo številne eksperimente, ki prikazujejo osnovne optične lastnosti svetlobe. Sam sem svoje ideje skiciral na roke, a ker v risanju nisem prav dober, je po skicah vse lepo tehnično izrisal naš novi sodelavec Lovro Cigić, ki je tudi soavtor razstave. Kot strojnik je namreč dobro podkovan v tehničnem risanju. Potem je nastopila naša tehnična služba, to pomeni pet, šest ljudi, ki so izdelali vse predmete, eksperimente in drugo, kar lahko vidimo na razstavi.

Na odprtju ste povedali, da je precej komplicirana. Kaj je na njej tako zahtevnega?

Zahtevna je predvsem zato, ker je v njej zelo veliko interaktivnih prikazov, eksperimentov, skratka stvari, ki delujejo in ki so vse narejene v naših delavnicah.

Koliko časa pripravljate tako obsežno in zahtevno razstavo?

Kakšno leto. Kot sem rekel, idejno zasnovo sem postavil med karanteno, potem je bilo treba napisati vsa besedila, tehnično izvedbo pa smo začeli letos po novem letu.

Rekli ste, da v risanju niste posebej dobri, kaj pa za orodje znate prijeti?

Ja, marsikaj znam narediti, ne bom sicer rekel, da sem ravno inženir, in kolegi iz tehnične ekipe so seveda boljši od mene. A ko v naših delavnicah delamo razstave, je fino, da vsi znamo kaj narediti.

Razstava je zdaj na ogled, imate v mislih že kaj novega?

Počasi se približuje moja upokojitev, zato za zdaj še nimam konkretnih načrtov oziroma idejne zasnove za kakšno novo razstavo. Bomo videli, kako bo, morda bom še ostal v muzeju, lahko bi se delno upokojil. Pogovarjali smo se, da bi prihodnje leto, ko bomo obhajali 70 let, odkar je muzej odprt za javnost, pripravili posebno razstavo, celovit pregled, kaj se je v muzeju dogajalo, od prvih do zadnjih razstav.

Poleg tega si želim, da bi naredili novo stalno zbirko, v kateri bi s pomočjo interaktivnih eksperimentov prikazali osnovne mehanske principe, kako delujejo in kako so v praksi uporabni. Na primer vzvod, o katerem je Arhimed rekel, dajte mi oporo, pa lahko zemljo premaknem, klanec, na principu katerega so Egipčani gradili piramide, pa kolo, ki ga najdemo praktično v vseh napravah.

Če se vrneva k svetlobi, kakšen izziv je razstava pomenila vam kot fiziku?

Lahko povem za vse razstave, ki temeljijo na naravnih pojavih, večini ljudem nerazumljivih, ne le za to zadnjo o svetlobi. Ko smo na primer delali razstavo Ukročena elektrika o Nikoli Tesli, sem bil presenečen, da večina obiskovalcev ni poznala razlike med izmeničnim in enosmernim tokom. Torej je največji izziv te pojave prikazati tako, da bodo vsakemu razumljivi, da tehnične in naravoslovne vsebine prikažemo tako, da jih večina obiskovalcev nekako dojame. Drugi izziv, ki je zame prav tako izjemno pomemben, pa je v našem muzeju prikazati predmete, stvari, ki so bile narejene v Sloveniji,

tudi še v okviru nekdanje Jugoslavije. Fičko je pač naš, čeprav so ga proizvajali v srbskem Kragujevcu. Lahko rečem, da ima naš muzej edinstvene, fantastične zbirke naših podjetij.

Kaj je vas osebno potegnilo v fiziko?

Čisto pošteno povedano, nečimrnost. V gimnaziji, obiskoval sem jo v Celju, sem bil kar dober v fiziki, tudi s profesorjem sem se dobro razumel. Vedel sem, da je študij fizike težak, in rekel sem si, jaz sem dovolj pameten, da to naredim. Profesor mi je samo rekel, naj mu ne delam sramote (smeh). No, in potem mi je postalo všeč. Po diplomi sem nekaj časa delal kot mladi raziskovalec na Institutu »Jožef Stefan«. Najprej sem se ukvarjal s temeljnimi raziskavami v fiziki, nato sem se preusmeril v medicinsko fiziko, natančneje slikanje z magnetno resonanco. Ker mi delo v bolnišnici ni preveč dišalo, sem našel zaposlitev v muzeju, kjer je pomemben del našega poslanstva tudi znanost in tehniko približati javnosti. Na tem področju lahko muzeju in našim obiskovalcem največ prispevam in hkrati ob delu tudi uživam.

Pripravila Kreativna baza